

Fra utredning til realisering - forbedring av tidligfase

Forum for statens prosjektmodell

Veien mot beste utredningspraksis

Overordnede rammer og føringer

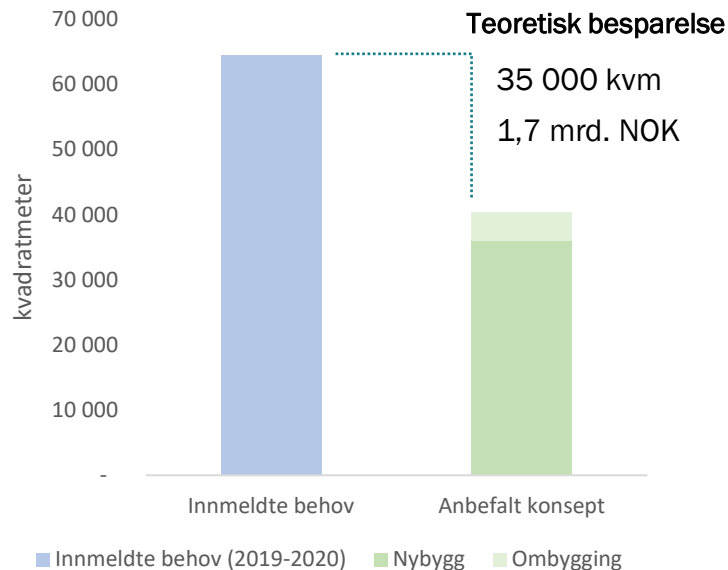
- Utredningsinstruksen
- Bygge- og leiesaksinstruksen
- Finansdepartementets rundskriv R-108-19 – Statens prosjektmodell
- Finansdepartementets rundskriv (R-109) – Krav til samfunnsøkonomiske analyser
- DFØ veileder i samfunnsøkonomiske analyser

Statsbygg forbedringsarbeid

- ✓ Fra utredning til realisering
- ✓ Sektorveileder for samfunnsøkonomiske analyser i byggsektoren
- ✓ Temahefter innen samfunnsøkonomi
- ✓ Utredningsveileder
- God styring av behov, nytte og kostnader

Ta seg tid til det viktigste: vurder og prioriter behovene

Grundige og kritiske problem- og behovsgjennomganger gir resultater:

- ✓ Vesentlig redusert arealbehov sammenliknet med brukers innmeldte behov
- ✓ Større muligheter i eksisterende bygningsmasse enn først antatt
- ✓ Mer kostnadseffektive prosjekter som gir høy nytte

Står vurdering av nytte/kost seg gjennom prosjektføringsprosessen?

- Er alle vesentlige hensyn fanget opp i konseptfasen?
- Er mandat og kompetanse rett?
- Var utredningen tilstrekkelig til å ta et konseptvalg?
- Er man for optimistisk eller pessimistisk når det gjelder viktige kostnadsdrivere eller interessedebilde?
- Følges føringer fra konseptfasen opp, og er de godt gjennomførbare?
- Hvordan styres usikkerhet, også på nyttesiden?

Fra utredning til realisering – vi vil forbedre tidligfase

- Analysere et utvalg prosjekter for å forstå utvikling nytte og kostnader
- Målet er å hente ut læring for å videreutvikle og forbedre tidligfase

- ✓ Sikre at vi velger rett prosjekt i konseptfasen
- ✓ Sikre at prosjektet forblir ønskelig og levedyktig

Fra utredning til realisering – analysen består av fire deler

1	Hvordan har nytte og kostnader utviklet seg fra konseptvalg via avklaringsfase, til ferdig forprosjekt?	14 prosjekter
Ferdigstilt
2	Hva er rotårsaker til endring i nytte og kostnader?	5 prosjekter
Pågår
3	Hvilke vurderinger gjort og hvordan er endringer styrt?	Ikke startet
4	Læringspunkter og eventuelt forslag til endringer	Ikke startet

I byggsektoren vurderes nytten normalt kvalitativt

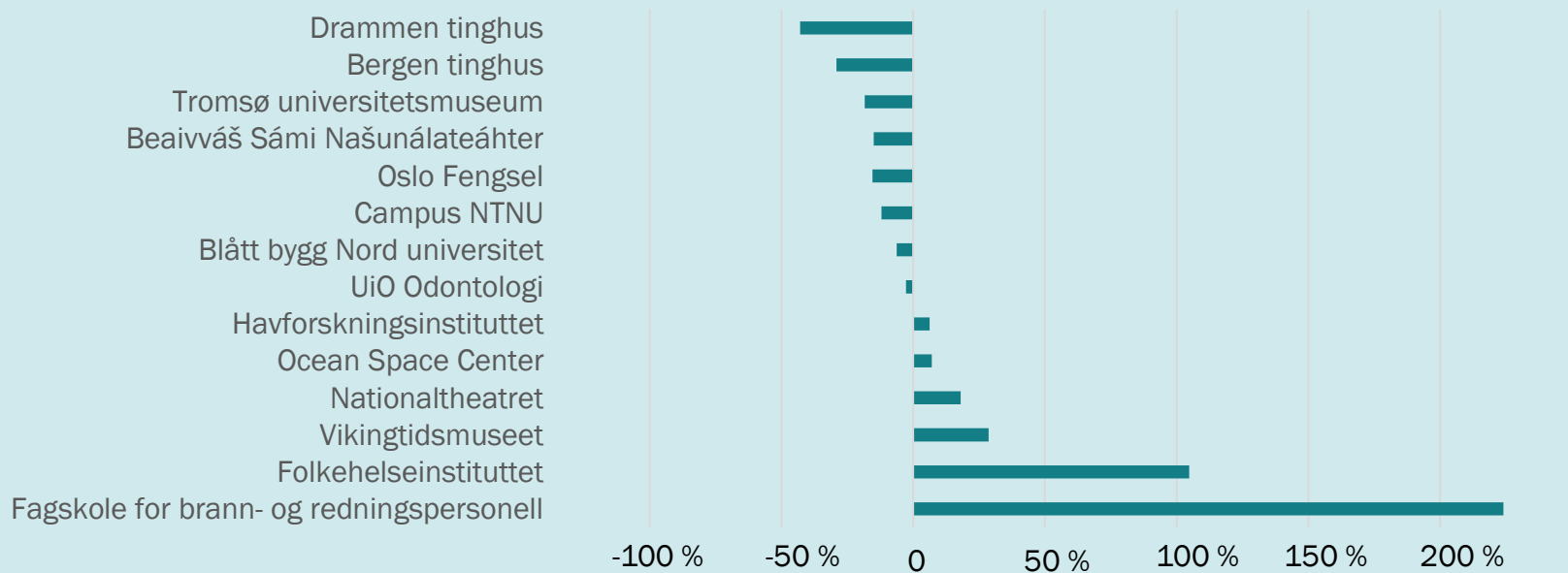
- Statsbyggs prosjekter er innenfor sektorer som kultur, høyere utdanning og justis
- Nyttensiden av disse prosjektene er ofte vanskelig å verdsette i kroner
- Nyttensiden behandles derfor kvalitativt, mens kostnadssiden prissettes
- Variasjon i hvordan kvalitative nytteeffekter vurderes: ulike typer virkninger og ulike skalaer
 - i ulike faser av samme prosjekt
 - på tvers av prosjekt
- Gjør det vanskelig for beslutningstaker å forstå nyttevirkningene
- Statsbyggs veileder for samfunnsøkonomisk analyse vil bidra til mer enhetlig praksis

Tilnærming til nytte og kostnader i analysen

- Med **kostnadsutvikling** mener vi utviklingen i prosjektets investeringskostnad, uttrykt ved P50
- Med **nytteutvikling** mener vi effektene eller gevinstene som forventes i driftsfasen
 - Gevinstansvaret ligger hos bruker
 - Disse effektene er ofte nært knyttet til oppnåelse av effektmål
 - Verktøyet for å realisere dem er en gevinstrealiseringsplan

Ca. halvparten har lavere kostnader enn ved konseptvalg

Endring P50 fra konseptvalg til siste kostnadsvurdering

Forbehold: Prosjektene er under utvikling, og endelig kostnad fortsatt vil endre seg for flere av prosjektene

Større usikkerhet i nytteutvikling enn kostnadsutvikling

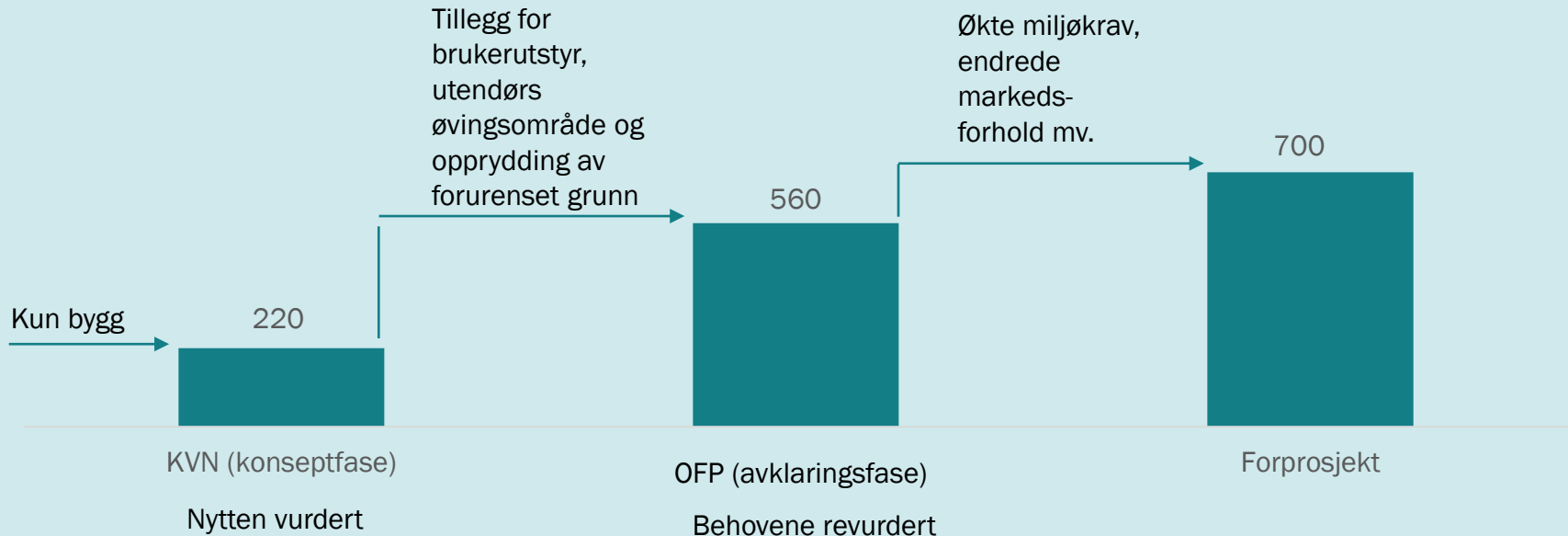
- Nytten er ikke vurdert etter en enhetlig mal
 - Vanskelig for beslutningstakere å forstå hva man oppnår med midlene som investeres
 - Vanskelig å styre porteføljen av byggeprosjekter
 - Bedres trolig med ny sektorveileder
 - Nytten vurderes sjeldnere enn kostnadene
 - Kostnad: konseptvalg, avklaring og forprosjekt
 - Nytte: konseptvalg, KS2 når over terskelverdi
- Indikerer at styring etter nytte er begrenset
- Conceptraport 64: «Hvordan lykkes med digitalisering»

Case: Fagskole for brann og redning i Tjeldsund

Betydelig økning i investeringskostnader

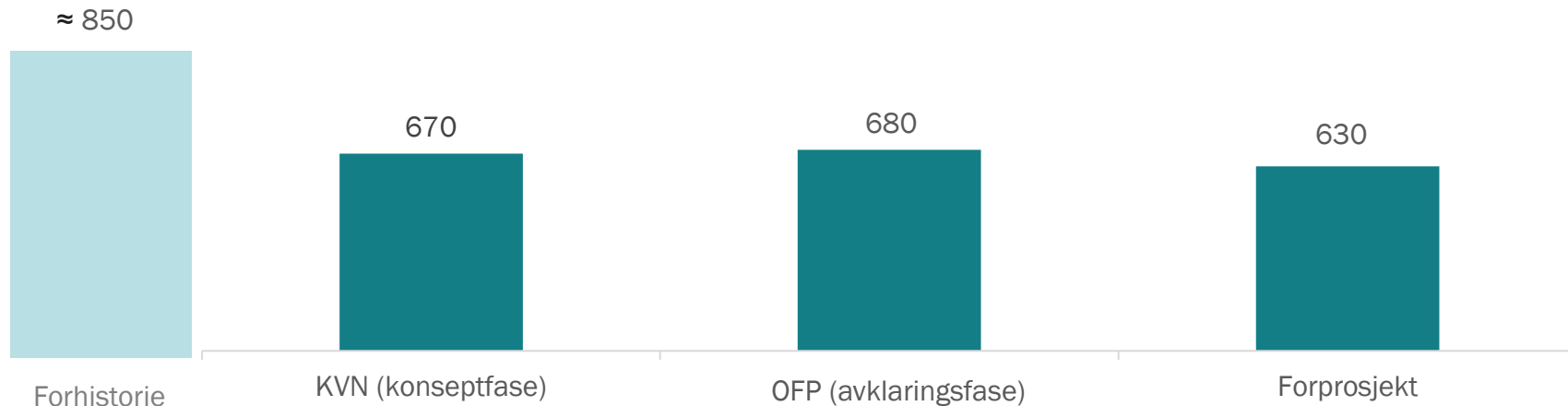
Investeringskostnader P50, mill. 2021-kr, inkl. mva.

Case: Blått bygg ved Nord universitet i Bodø

Stabile investerings- og arealrammer

Investeringskostnader P50, mill. 2021-kr, inkl. mva.

Case: Nationaltheatret

Kvalitative nyttevurderinger byr på utfordringer

	0	0+	A	B1 U.B	B1 O.B	C U.B	C O.B	D	E	FP
Økt kunstnerisk kvalitet og utvikling	0	0	+	++	++	++	++	++	++	+(+)
Flere og bedre publikumsopplevelser	0	0	+	++(+)	++(+)	+++	+++	+++	+++	+(+)
Teatret som møteplass	0	0	0	+	+	+	+	+	+	(+)
Bedre arbeidsforhold for de ansatte	0	(+)	+	++	++	++	++	++	++	+(+)
Tilgjengelighet og universell utforming	0	0	(+)	++	++	++	++	++	++	+

- Det er utfordrende å begrunne prosjekter i omfattende kvalitative effekter:
 - Stor prissatt kostnad som vi må sannsynliggjøre at utliknes av de kvalitative nytteeffektene
 - Må kjenne fagfeltet godt for å forstå forholdet mellom rehabilitering og oppgradering av et scenebygg og kunstnerisk kvalitet og utvikling
- Incentivproblem ved vurdering av nytte
 - Concept temahefte 16 «Insentiver og statlig finansiering»
 - De som har best forutsetninger for å vurdere nytten, nyter godt av investeringen, slik at de ikke er helt objektive

Statsbygg er opptatt av kontinuerlig forbedring

- ✓ Det er viktig at vi lærer av prosjektene vi gjennomfører, både av de som er vellykket og de som har et forbedringspotensial

Takk for oss